

Metodika je za hranou. Zobecňujeme tam, kde bychom měli pracovat s individualitou

rozhovor pro server Česká škola

Proti "sčítání Romů", které požaduje vláda pro svoji zprávu o stavu romské menšiny se ostře postavil náměstek libereckého primátora Ivan Langr. Způsob, jakým mají být Romové určováni podle vzhledu dokonce přirovnal k postupům příslušníků SS za druhé světové války. O Ivanu Langrovi, který má ve svém rezortu na starosti mimo jiné školství, je známo, že podporuje inkluzi. Jeho výhrady by tedy měli brát vážně i ti, kteří odmítavý postoj ke "sčítání romských dětí" někdy považují za zástupný argument odpůrců inkluze. Česká škola přináší s Ivanem Langrem rozhovor, ve kterém podrobněji vysvětluje svůj pohled na věc.

Máte stejné výhrady, jaké jste vyjádřil ke "sčítání Romů" také ke "sčítání romských žáků"?

Ano, princip je fakticky stejný a pro mě nepřijatelný, tedy škatulkovat žáky patřící k majoritě, resp. k menšině dle jejich vzezření, dle nějakých zdánlivých vnějších charakteristických rysů. To je ten problém, stojí už v samotných základech evidence - jako majorita si určujeme pravidla, podle kterých chceme určovat, kdo kam patří. A vůbec se neptáme samotných Romů, na základě čeho se identifikují se svou příslušností, pokud vůbec. Nemám nic proti kvalifikovaným odhadům, ale nesmějí být obecně postaveny na tom, jak člověk vypadá, nebo kam si jako majorita usmyslíme ho zařadit. Ta možnost během vteřiny jednostranně určit - ty jsi Rom, protože tak vypadáš, nebo se projevuješ - mě neuvěřitelně zneklidňuje.

Proběhlo na libereckých školách "sčítání romských žáků"?

Ohrazovali jste se proti němu?

Byla to součást výkaznictví, které školy plní vždy k poslednímu září, a šlo o kvalifikovaný odhad. Přestože MŠMT (na rozdíl od úřadu vlády) ředitele škol neinstruovalo, jak mají příslušnost k romské menšině určit, přece jenom požadavek implicitně navádí k rozlišování etnicity dle nějakých vnějších znaků. Někteří ředitelé to vyplnili, jiní ale ne, což je z mého pohledu správně. Samotnému MŠMT to podle mě nešlo příliš pod vousy, protože požadavek doplnilo větou, že výstup slouží jen pro potřeby školy a není součástí statistického výkaznictví. Školy ale takovou evidenci samozřejmě nepotřebují. Náš koncept je odlišný a je založen na rovném a férovém přístupu ke každému a účinné podpoře dětem ze sociálně vyloučených lokalit (viz

již realizovaný projekt Vzdělávejme společně děti předškolního věku v Liberci a čerstvě podaný projekt Férové školy v Liberci). Koncept sociálního vyloučení má řadu dimenzí, není založen jen na tom, že pojímá děti výhradně romské, stejně tak zde nelze uplatnit jen aspekt chudoby, protože sociálně vyloučeným může paradoxně být i člověk příjmově zajištěný. Jde o schopnost lidí participovat na životě (chcete-li kultuře) společnosti ve všech jejích aspektech a mít možnost uplatnit svá práva v trichotomickém pojetí: občanská, ekonomická, sociální. A do toho spadají lidé bez ohledu na svůj národnostní či etnický status.

Zastánci "sčítání romských žáků" argumentují, že podle oficiálních statistik ani přibližné údaje nezjistíme a vědět, jak jsou na tom romské děti ve škole, potřebujeme. Metodika je na hraně, ale lepší nemáme... Vidíte to jinak?

Ano, z oficiálních statistik přesné údaje nezjistíme a musíme se ptát, proč tomu tak je, nikoli to napravovat tak nepřijatelným způsobem. Metodika je z mého pohledu zkrátka za hranou, protože pracuje jen s naším vnímáním, s vnímáním majority, s pokřivenými vzorci a náhledy, jaké o Romech máme a jak je generačně předáváme. Zobecňujeme tam, kde bychom měli zásadně pracovat s individualitou. Automaticky zařadíme dítě/ dospělého k romské menšině, protože nám to od pohledu, nebo dle nějakých jiných projevů tak připadá, ale 1. neptáme se, jestli sami takto řazení chtějí být, 2. nebereme v potaz chybovost, tedy že v reálu k romské menšině vůbec nemusejí patřit, protože svým původem třeba patří k jiné menšině, což ani křížově neověřujeme. Zkrátka je tak zařadíme a skutečná realita nás nezajímá. Nejsem si vůbec jist, zda nutně potřebujeme vědět, kolik dětí v ZŠ patří k majoritě a kolik k různým menšinám, z mého pohledu jde jen o děti, o soubor originálních jedinců, které buď mají potřebu podpory, nebo nemají. A v takovém případě je mi zkrátka jedno, k jakému původu se hlásí, nebo nehlásí, protože z mnoha důvodů ani nechtějí.

Píšete, že nemáte nic proti tomu sledovat kvalitu života národnostních či etnických menšin a jejich soužití s majoritou... Jak to ale tedy udělat, když oficiální statistika je více méně k ničemu? Máte představu o nějaké jiné metodě?

Jak je uvedeno výše, pro mě je dostatečné zohlednit koncept sociálního vyloučení. Ten je jednak schopen pojmut různé aspekty vyloučení - nízkopříjmová rodina, hendikep zdravotní, nestandardní podmínky bydlení a z toho vyplývající překážky k přípravě do školy

(ubytovny), rizikové faktory u rodičů aj. - ale samozřejmě střešově překrývá i aspekt národnostní, protože je zřejmé, že v sociálním vyloučení žije nejvíce právě Romů. Neboli budeme schopni účinnou implementací tohoto konceptu pracovat s těmi, kteří to potřebují, protože si se svou situací neumějí sami poradit. A to u dětí platí generálně.

<http://www.ceskaskola.cz/2017/03/ivan-langr-pro-ceskou-skolu-ke-scitani.html>

publikováno: 10/3/2017